SANCTISSIMI DOMINI NOSTRI

PII

DIVINA PROVIDENTIA

PAPAE VIII.

LITTERAE APOSTOLICAE

QUIBUS PRIMARIA URBIS NOSOCOMIA
ORDINANTUR

ROMAE MDCCCXXIX.

Ex Typographia Rev. Cam. Apost.

Digitized by the Internet Archive
in 2016

https://archive.org/details/sanctissimidomin00cath_3

PIUS PP. VIII.

Ad futuram rei memoriam.

Quæ super egenum et pauperem intelligit christiana caritas nihil unquam antiquius habuit, quam ut iis potissimum opitularetur, qui morbo corporum simul et animorum laborantes opis maxime indigerent. Hinc vel ab Imperatoris Constantini temporibus inter alias hospitales domos, publica valetudinaria condita sunt, obstupescente Mundo ægreque ferentibus inanium deorum cultoribus, novum hoc humanitatis exemplum, quo vana eorum coarguebatur superstitio, Christum in terras invexisse. Plurima, procedente tempore, præter alia religionis et caritatis monumenta, extructa in Urbe fuerunt nosocomia, magnisque proventibus aucta maxime a Summis Pontificibus et a S. E. R. Cardinalibus, atque ita singula ægrotantibus pauperibus recipiendis assignata, ut unusquisque, prout diversa morbi natura requireret, curari diligentissime posset. Varia etiam variarum nationum hominibus, qui in hanc urbem advenire solent, hospitia patuerunt, quæ adversæ eorum valetudini auxilia potissimum subministrarent. Religiosi quoque Ordines ab hac Apostolica Sede approbati fuerunt, Congregationes ac Sodalitates institutæ, ut cujusvis generis et conditionis Christiani vel ex voto, vel sancta æmulatione incitati, moribundis expiandis consolandisque, languentibus assidendo, eosdemque reficiendo in publicis valetudinariis, veluti in quadam humilitatis et caritatis officina sese exercerent. Atque ut quæ in Urbe Christianæ religionis principe miseris hominibus beneficia comparabantur, ea latius diffundi atque in alias quoque civitates propagari facilius possent, quædam nosocomia primaria, sive archihospitalia constitui visum est, quorum scilicet ad normam alia simili fere ratione alibi constituerentur, quibus communia forent ea religionis beneficia, quæ tam egregiæ caritati remunerandæ a Pontificibus maximis impertita fuissent.

Quantam vero cladem exeunte sæculo XVIII hæc tam præclare constituta acceperint ex teterrima illa rerum perturbatione nemo nostrum ignorat. Nonnulla ex minoribus valetudinariis direpta sunt, pleraque bonis expoliata, pessundata ubique piorum testatorum voluntate. Anno 1801 Pius VII decessor noster in Nos beneficentissimus tantæ rei componendæ animum adjecerat, sed externo milite urbem denuo occupante, valetudinaria ipsa novas vices subierunt, omnia ut in unum coalescerent sancitum est civili potestati subjecta, destinatique ab ea fuerunt administratores, qui universæ rei œconomicæ omnique valetudinariorum ministerio præessent. Recuperato iterum imperio anno 1814 prædictus decessor noster iterum in rem gravissimam studia contulit: Congregationi valetudinariis moderandis præpositæ Antistitem ex Romana Curia præfecit, aliosque Ecclesiasticos viros addidit, bona, et quod ex ærario suppeditabatur communiter administrari interim permisit: valetudinarium tamen ad S. Spiritus, cujus et bonorum et regiminis administratio ita est ampla ac difficilis, ut cum aliorum administratione conjungi non satis opportune posse videatur, ad pristinum statum revocandum existimavit. Hoc enim valetudinarium sane præcipuum, quod Innocentius III condidit, magnisque proventibus ditavit, Sixtus IV pene collapsum restituit, ac splendidiore cultu ornavit, Benedictus XIV, ac nostra etiam ætate Pius VI ampliaverunt, mirificam pauperum virorum in urbe ægrotantium complectitur multitudinem, utpote quod omnibus febriculoso morbo laborantibus recipiendis patet. Hic etiam propriis in locis et qui tabe conficiuntur, et qui saucii, et qui solertiore chirurgorum manu indigent curantur. Hic vel a sæculo duodecimo expositis infantibus excipiendis nutriendisque brephotrophium, iisdemque grandiusculis alendis curotrophium est, et feminis etiam adulta ætate retinendis cœnobium: Hic amentibus quoque servandis ædes additæ sunt.

Felicis recordationis prædecessori nostro Leoni XII ea mens fuerat, ut in hoc ceterisque valetudinariis majoribus multa constitueret, quæ communi utilitati conducere arbitraretur, ideoque constitutione motu proprio edita die 3 Januarii anni 1826 omnium procurationem una administratione communiter geri voluit, ut quid cuique congrueret expeditius dignosceretur, ac singula quam posset opportunissime

constituerentur; idque tandem perficeret, ut nullum esset infirmorum genus, cui non valetudinis perfugium aliquod pateret. Quæ cum ille mortalitate interceptus perficere non potuerit, Nobis in animo est rem tanti momenti ea ratione componere, quam communium commodorum ratio requirere videatur, quæque possit certa ac perpetua forma constabiliri. Itaque divini Numinis ope enixis precibus efflagitata, suffragiis exquisitis Ven. Fratrum nostrorum Cardinalium, quos expediendis potissimum negotiis a fel. rec. decessore nostro Leone XII non absolutis in consilium adlegimus, rationes uniuscujusque nosocomii separatim administrari utilius et fructuosius posse cognovimus, ac ad pristinam fere procurationem reduci oportere; iis tamen adjectis quæ prius deficere videbantur. Iam vero præcipuum illud valetudinarium ad S. Spiritus, adjunctaque receptacula, quæ supra memoravimus, regi et procurari jussimus, prout iterum jubemus, per Canonicos Regulares, quorum ordo sæculo XIII ineunte constitutus hoc sibi imposuit, ut ægrotis animæ corporisque salutem afferre omni studio eniteretur, quique fore speramus ut veterem illum caritatis ardorem concipere denuo et augere velint in dies, quo conferre quoad possumus vehementer optantes, in animo habemus aptas eorum officio ac temporum rationi regulas ipsis præscribere. Et quoniam hoc Archinosocomium est quædam veluti civitas, et perampla habet vectigalia tum rustica tum urbana, mensam quoque publicam nummariam pauperum beneficio prudentissimo consilio constitutam, ideo virum postulat et negotiorum expediendorum et legum ac juris peritissimum: ea propter sancimus ut ex veteri more institutoque majorum aliquis Romanæ Curiæ Antistes et collegio Canonicorum moderando, et toti familiæ regendæ ac rationibus negotiisque dirigendis præsit veluti Magister Generalis et Abbas Commendatarius, derogantes præsenti constitutione cuicumque juri per Pontificias quascumque litteras a quolibet acquisito.

His ita constitutis ad alia primaria valetudinaria oculos animumque convertimus. Ea sunt numero quinque (nihil enim immutatum fuit in Xenodochio ad SSmæ Trinitatis) et Archihospitalia nuncupantur. Valetudinarium dictum a SSmo Salvatore ad Sancta Sanctorum, quod Ioannes Colonna Card. S. E. R. sæculo XIII condidit, destinatumque

nunc est recipiendis feminis sive acuto morbo, sive tabe, sive scorbuto, ut dicunt, ægrotantibus, sive etiam chronico morbo affectis. Valetudinarium ad S. Iacobi, quod Iacobus Colonna Card. S. E. R. fundavit sæculo XIV; patetque omnibus sive viris sive feminis, aut ibi detinendis, aut statis horis curandis, qui vulnere, ulcere, tumoribus, ceterisque morbis extrinsecus laborant vel insanabilibus, vel diuturnam chirurgorum curationem exigentibus. Valetudinarium ad Beatæ Virginis a Consolatione nuncupatæ, quod ex tribus angustioribus in unum conjunctis plures Summi Pontifices loco ac reditibus auxerunt, quibuscumque tum ex vulnere, tum ex fractura, tum ex contusione vel ex luxatis membris, tum ex ambusto laborantibus, ac subitam curationem poscentibus tum viris tum feminis recipiendis. Duo hæc nosocomia eos quoque recipere debent, qui solertiorem chirurgorum operam desiderant, feminas præcipue, quæ difficiliori indigentes chirurgiæ curatione in aliis publicis valetudinariis locum habere non possunt. Valetudinarium ad S. Gallicani a Benedicto XIII Pont. max. fundatum ad omnes et foedos porrigine et scabie corruptos vel statis horis curandos, vel si acuto morbo laborent, aut pueri sint, qui ex Pontificiæ ditionis aliquo loco devenerint, retinendos alendosque; ubi etiam feminæ pauperes acuto et gravi morbo ægrotantes in vicis transtiberinis, quæ si ad Lateranum deferendæ forent, nimio periculo obnoxiæ viderentur, admittuntur. Inter hæc valetudinis perfugia locum denique habet hospitium primarium ad S. Rochi a Card. Antonio Maria Salviati institutum sæculo XVI feminis prægnantibus, quibus adest partus, recipiendis, et per octo dies a partu sine mercede alendis: hic etiam quæ plures menses antequam pariant usque ad finem puerperii consistere volunt, certis sub conditionibus, detinentur.

Hæc autem omnia publica valetudinaria, si una administratione gerantur, non satis consultum videtur neque communi utilitati, neque rei ipsius diuturnitati. Itaque re mature perpensa visum in Domino est aliter ea de re constituere: eoque valetudinaria illa ad pristinam redigi rationem volumus et mandamus, Congregationemque iis moderandis institutam abolemus. Quæ tamen ab eadem Congregatione in valetudinariorum bonum invecta sunt, ea permanere volu-

mus ac salva consistere: idcirco quod infirmorum genus nunc unumquodque nosocomium amplectitur, ac supra indicavimus, nulla facta imminutione illud in posterum recipiat; ac insuper decernimus, ut quicumque inopinato eventu ab aliquo nosocomio opem postulent sine ulla mercede curentur; item quæ alia instituta utiliter sunt, non immutentur. Sorores autem collegiatæ in valetudinario feminis recipiendis ad Lateranum, tum etiam ad S. Gallicani, ubi tirocinium quoque ejus collegii est, pergant, ut est earum institutum, feminas infirmas diligenter curare, ut sua agendi ratione Nobis ostendant quæ ex hoc collegio in rem publicam proficiscantur utilitates quo fiat ut quid stabili forma constituendum sit cognoscamus.

Interim quinque nosocomiorum modo dictorum quis sit status quæve indigentia jam perspectum est, ideoque unicuique sua bona restitui jubemus, reditusque ex ærario nostro quocunque titulo nosocomiis ipsis assignatos, et hactenus in commune collatos ita distribui, ut singulorum indigentiæ satis provisum sit, prout commode fieri posse cognovimus. Habeat quælibet ex his familiis Præsidem Antistitem aliquem Romanæ Curiæ tum etiam duos Curatores, quorum alter ex sacerdotum, alter ex laicorum genere eligatur; horum vero prudentia et consilio omnia regi debeant et administrari. Eorum erit providere ne ægrotis aliquid desit sive ad eos christianæ doctrinæ rudimenta edocendos, sive ad eorum animos reficiendos consolandosque: qua de causa ea iterum sancimus, quæ fel. rec. decessor noster Leo XII supradicta constitutione motu proprio edita capit. I et XXV summo studio inculcavit; nimirum ut non desint confessionibus excipiendis, morientium animis diligenter curandis et scientia et probitate præditi et caritatis studio inflammati sacerdotes, quæque superioribus temporibus constituta fuerant de religiosorum ordinum viris per vices mittendis, qui infirmos religione instituant eorumque sacras confessiones excipiant, diligentissime serventur; tum etiam ut omnia primaria valetudinaria fruantur concessis alias privilegiis, et Parochorum jurisdictioni nullatenus subsint; firma tamen maneant jura Cardinalis nostri in Urbe Vicarii, tum de Sacerdotibus ad confessiones excipiendas approbandis, tum de ce-

teris, quæ Tridentina Synodus et nostri decessores ad religiosos Ordines eorumque Ecclesias quod spectat constituerunt.

Sed quoniam experientia constat respuere animorum medelam eos qui se negligi videant, et suam valetudinem nullo studio curari, ideo nosocomiorum Præsidibus et Curatoribus commendamus, ut de munditie, de alimentis, de medicorum et chirurgorum diligentia curam maximam gerant; loca ipsa, quoad fieri possit, meliora et salubriora in dies ex medicorum sententia fieri curent. Studeant omni ratione ne in bonorum administratione aliqua aut fraus aut incuria alicujus detrimentum vel minimum demandato sibi valetudinario inferre possit. Commemorent omnibus, qui bona infirmorum utilitati assignata administrant, quam grave judicium iis qui bona pauperum in sua commoda convertunt comminatur Dominus, qui per Isaiam sic loquitur cap. 3. v. 14 = *Dominus ad judicium veniet cum senibus populi sui et principibus ejus: vos enim depasti estis vineam, et rapina pauperis in domo vestra* =. Itaque res pauperum studiosius quam suas curandas noverint, rustica atque urbana prædia in meliorem conditionem perducere enitantur, caveant præsertim ne obtentu ædium reficiendarum, tum initis suo arbitratu locationibus, reditus et annuæ pensiones in incerto sint, aut deficiant, quod facile evitare poterunt, si ædes ipsas ad emphyteusin, idoneas tamen cautiones exigendo, dabunt: in omnibus autem contractibus ineundis, præsertim vero in alienationibus, Canonica disciplina adamussim servanda. Meminisse etiam debent Præsides et Curatores totius familiæ sibi curam esse demandatam, ideoque de omnium tum famulorum tum alumnorum tum omnis generis administrorum moribus esse sibi dilingenter inquirendum, et providendum, ut omnes honestam et christianam vitam ducant, et si infirmorum aliquis de eorum negligentia conqueratur, Moderatores illum audire et rem cognoscere ne graventur, Ecclesiastici dicto audientes (cap. 4. v. 7) = *congregationi pauperum affabilem te facito* =. Alumni autem in arte salutari excolenda se se diligenter exerceant; eorum utilitati in valetudinariis pateat schola anatomica et chirurgica, in qua earumdem artium praxin edoceantur.

Caveant summopere Præsides et Curatores ne præpostero favore numerum administrorum valetudinarii detrimento adaugeant, et si nunc superfluos invenerint, iis deficientibus ne

succedatur obsistant: item provideant ut administri, qui rem œconomicam gerunt, cujusmodi sunt vel œconomus, vel exactores, vel ratiocinatores summa religione munus suum obeant, et in eos frequenter inquirant. Singulis familiis rationarium sit ex artis præscripto, rationumque index quotannis non ultra diem qui est pridie Kal. Apriles deferatur ad Præsidem et Curatores, qui omnia recognoscant, dein illum suo nomine subnotato, nisi aliquid reprehendendum invenerint, ad nos sive ad successores nostros per Cardinalem adjutorem a negotiis publicis mittant ipso mense Aprili. In rationibus ita conficiendis quidquid in bonis et reditibus mutationis evenerit, specialiter enunciandum præcipimus ac declarandum, tum etiam indicem adjiciendum, quo constet quidquid infirmorum valetudinarium receperit, dimiserit, composuerit. Minister a rationibus ineunte anno nomina omnia, et solvendo statuta tempora Præsidi et Curatoribus patefaciat. Exactores autem pecuniam apud se retinere nolumus, sed sine ulla mora deponere in ea mensa publica quæ designabitur, ac depositæ pecuniæ testem apocham, ut jam erat in more positum, exhibere, quo pecunia deinde per descripta mandata solvatur.

Quemadmodum bona et reditus nosocomii ad S. Spiritus jam separatim administrantur, ita alia quinque superius indicata nosocomia Kal. Ianuarii anni MDCCCXXX sua bona suosque reditus obtinebunt, ut in descriptis jussu nostro mandatis, quæ ad singulorum valetudinariorum Præsides mittentur ab dilecto filio Card. Protodiacono Iosepho Albanio adjutore nostro a negotiis publicis, cujus etiam erit nostri ærarii Præfecto præcipere quæ facienda sit ab ipso ærario nostro persolvendarum pecuniarum distributio: interim vero attribuendam decernimus unicuique ex his quinque valetudinariis eam pecuniæ summam, quæ universæ familiæ alendæ et sumptibus faciendis usque ad exitum hujusce anni satis futura videatur, cujus omnis ratio ab Antistite Curiæ nostræ Iosepho Antonio Sala ab epistolis sacræ Congregationis Concilii Tridentini decretis interpretandis, qui Congregationi valetudinariis moderandis a fel. rec. decessore nostro Leone XII institutæ diligentissime præfuit, expedietur una cum omnium valetudinariorum Præsidibus per nos designatis, quibus etiam tradi debebunt scripturæ, si quæ sunt penes modo dictam

extinctamque Congregationem ad singula valetudinaria spectantes: quæ vero ad plurium nosocomiorum causas atque jura respiciunt, ea diligenter conservabuntur in tabulario nosocomii ad S. Iacobi, et omnium nosocomiorum Præsidibus earum index mittatur. Si quæ exorientur quæstiones ac dubia in separatione bonorum atque redituum totiusque hujusce negotii serie, Nobis definienda per memoratum Protodiaconum Card. Albanium proponantur.

His ita constitutis, spes maxima nobis est omnes et qui præsunt et qui subsunt in nosocomiis ita suo munere functuros, ut sanctæ caritatis æmulatione incitati et miserorum curam diligentissime gerentes in minimis illis pauperibus et dolentibus Regem regum et Dominum dominantium agnoscere videantur.

Non obstante quacumque dispositione vel sanctione per fel. rec. Pium VII, et Leonem XII Romanos Pontifices Prædecessores nostros datis, præsertim vero Motu Proprio diei 3 Ianuarii 1826, ac non obstantibus Constitutionibus, et Ordinationibus Apostolicis, nec non eorumdem Nosoconomiorum, aliisve quibusvis etiam juramento, confirmatione Apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, statutis, et consuetudinibus, privilegiis quoque, indultis, et literis Apostolicis in contrarium præmissorum quomodolibet concessis, confirmatis et innovatis.

Quibus omnibus et singulis illorum tenores præsentibus pro plene et sufficienter expressis, ac de verbo ad verbum insertis habentes, illis alias in suo robore permansuris, ad præmissorum effectum hac vice dumtaxat specialiter et expresse derogamus, cæterisque contrariis quibuscumque.

Datum Romæ apud S. Petrum sub annulo Piscatoris die 21 Decembris 1829 Pontificatus nostri anno primo.

I. CARD. ALBANUS.